

2.7 UPORABA KOŠARICE

Postopek za uporabo košarice in prenos zapisov sestavljajo:

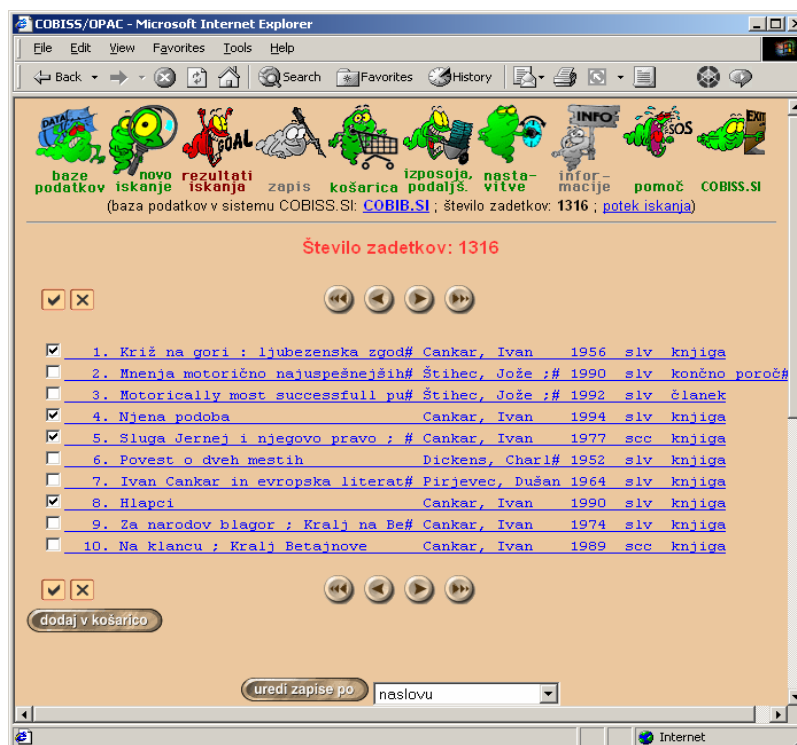
- iskanje gradiva
- prenos zapisov v košarico
- prenos zapisov za osebno uporabo ali prenos zapisov v druge sisteme

2.7.1 Iskanje gradiva

Za iskanje gradiva veljajo pravila, ki so opisana v pogl. 3 *Tehnike iskanja s primeri*, str. 30, v priložniku *COBISS/OPAC, V4.1, Priročnik za uporabnike*.

2.7.2 Prenos zapisov v košarico

Po opravljenem iskanju označimo v seznamu najdenih zadetkov tiste zapise, ki jih želimo prenesti (gl. sliko 10). Posamezen zapis označimo tako, da kliknemo kvadrček ob njem. S klikom gumba lahko označimo vse zapise v seznamu, s klikom gumba pa lahko zberemo vse oznake hkrati.

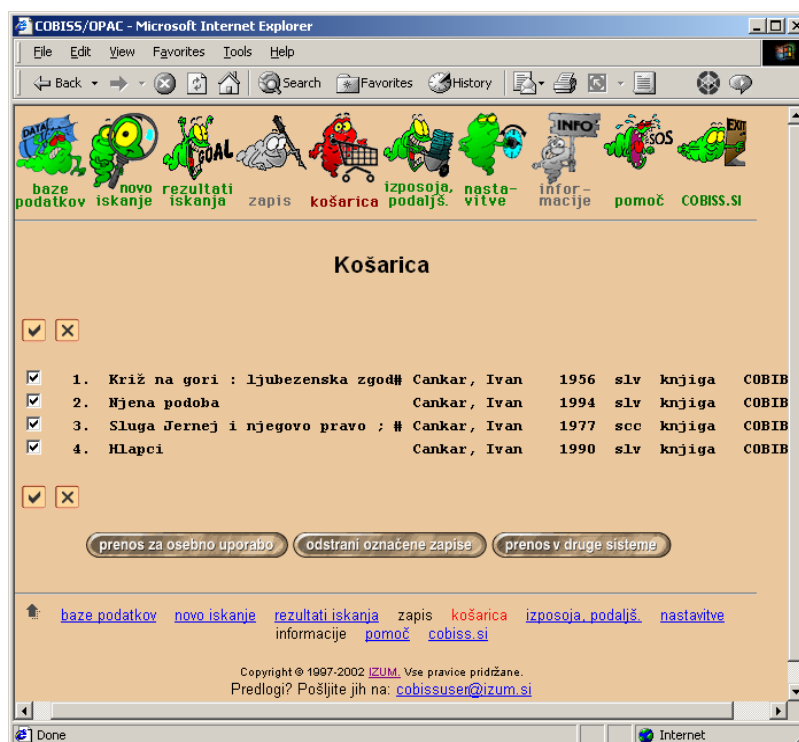
Slika 10: Označevanje zapisov za prenos v košarico

Primer na sliki 10 prikazuje seznam najdenih zadetkov, v katerem smo označili štiri zapise za dela avtorja Ivana Cankarja, ki jih želimo prenesti v košarico.

Označene zapise prenesemo v košarico s klikom gumba **dodaj v košarico**. Posamezen zapis lahko damo v košarico tudi s klikom gumba **dodaj v košarico** v izpisu zapisa.

Po kliku omenjenega gumba se prestavimo v okolje košarice.

Slika 11: Zapisi v košarici

Primer na sliki 11 prikazuje zapise, ki smo jih prenesli v košarico.

V košarico, kamor lahko dodajamo tudi zapise naslednjih iskanj, shranimo največ 100 zapisov. Zapise iz košarice odstranimo s klikom gumba **odstrani označene zapise**.

Opozorilo:

Košarica se izprazni samodejno, če smo 15 minut neaktivni ali če zapustimo COBISS/OPAC s klikom ikone .

2.7.3 Prenos zapisov za osebno uporabo

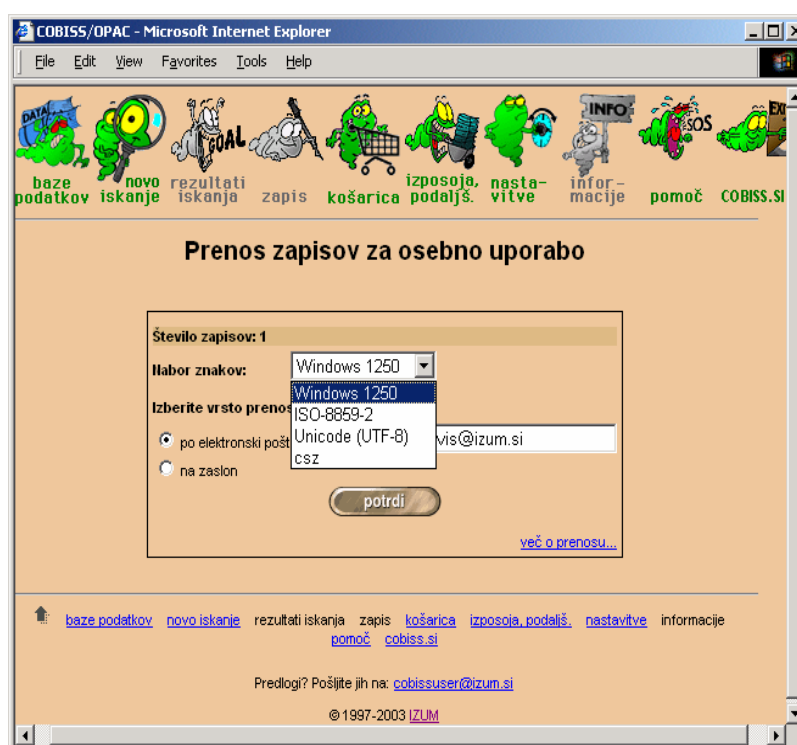
Zapise, ki so shranjeni v košarici, lahko s klikom gumba prenesemo na svoj računalnik.

Opozorilo:

Za osebno uporabo in študijske namene lahko prenašamo zapise iz lokalnih baz podatkov posameznih knjižnic ali iz vzajemne bibliografske baze podatkov COBIB.SI.

Zapise v tekstovnem formatu lahko pošljemo na elektronski naslov ali pa jih izpišemo na zaslon, potem ko smo v spustnem seznamu izbrali ustrezen nabor znakov. Privzeta vrednost nabora znakov je *Windows 1250*.

Slika 12: Prenos zapisov za osebno uporabo

Postopek prenašanja zapisov iz košarice:

- *po elektronski pošti na naslov:*
Po izbiri te možnosti vnesemo veljavni naslov in kliknemo gumb
- *na zaslon*
Po izbiri te možnosti kliknemo gumb . Zapise se prikažejo na zaslonu v tekstovni obliki. V brskalnikovem meniju *File* (*Datoteka*) izberemo možnost *Save As* (*Shrani kot*), če zapise želimo shraniti v datoteko, ali *Print* (*Natisni*), če jih želimo izpisati na tiskalnik.

2.7.4 Prenos zapisov v druge sisteme

V košarici shranjene zapise lahko s klikom gumba prenesemo v lokalni sistem avtomatizacije knjižničnih funkcij. Če izberemo to možnost, moramo vpisati uporabniško ime in geslo (gl. sliko 13). Prijava je potrebna ob prvem prenosu zapisov med vsako uporabniško sejo.

Opozorilo:

Pogoj za prenos v druge sisteme je pridruženo članstvo v sistemu COBISS. Na osnovi sklenjene pogodbe dodeli IZUM knjižnici uporabniško ime in geslo.

Prenos zapisov v druge sisteme - prijava

Prenos zapisov iz vzajemne baze podatkov COBIB SI v druge baze podatkov in/ali sisteme avtomatizacije lokalnih funkcij knjižnic je možen na osnovi sklenjene pogodbe o pridruženem članstvu med IZUM-om in knjižnico v sistemu COBISS SI ali med IZUM-om in fizično osebo. Na osnovi sklenjene pogodbe IZUM dodeli takšni članici ali osebi uporabniško ime in geslo.

Za dodatne informacije je na voljo pomoč po telefonu (02 2520 333) ali e-naslov cobisservis@izum.si.

Vnesemo uporabniško ime in geslo:

uporabniško ime:

geslo:

Opozorilo: Da ne bi prišlo do zlorabe gesla, po končanem prenosu zaključimo sejo (kliknemo ikono COBISS.SI ali zapremo okno brskalnika).

Copyright © 1997-2003 IZUM. Vse pravice pridržane. Predlogi? Pošljite jih na: cobissuser@izum.si

Slika 13: Prenos zapisov v druge sisteme – prijava

Opozorilo:

V druge sisteme lahko prenašamo le zapise iz vzajemne bibliografske baze podatkov COBIB.SI.

Zapise lahko prenašamo v bibliografskih formatih COMARC, MARC 21, Dublin Core in MODS.

Najpopolnejši nabor podatkov zagotavlja format COMARC, ki je interni format sistema in platforme COBISS.

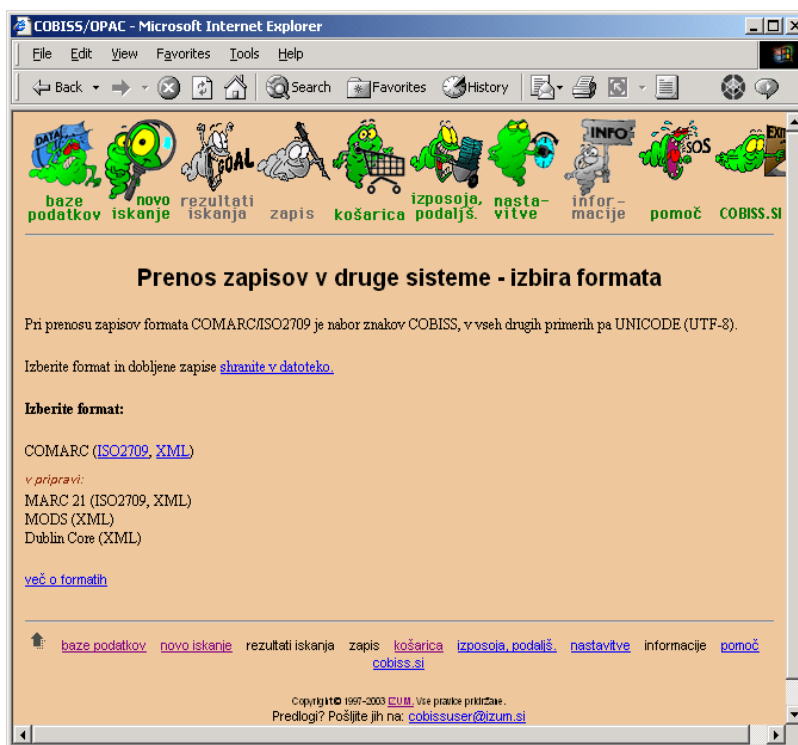
Bibliografski zapisi v formatu MARC 21 so pripravljene na osnovi programske konverzije podatkov iz formata COMARC, ki je prirejen za monografske publikacije.

Format MARC 21 je namenjen predvsem za izmenjavo podatkov med tistimi sistemi, ki ga uporabljajo kot interni format.

Za konverzijo podatkov iz formata MARC 21 v Dublin Core in MODS smo uporabili javno dostopne transformacije XSLT, ki so na voljo na spletni strani Kongresne knjižnice.

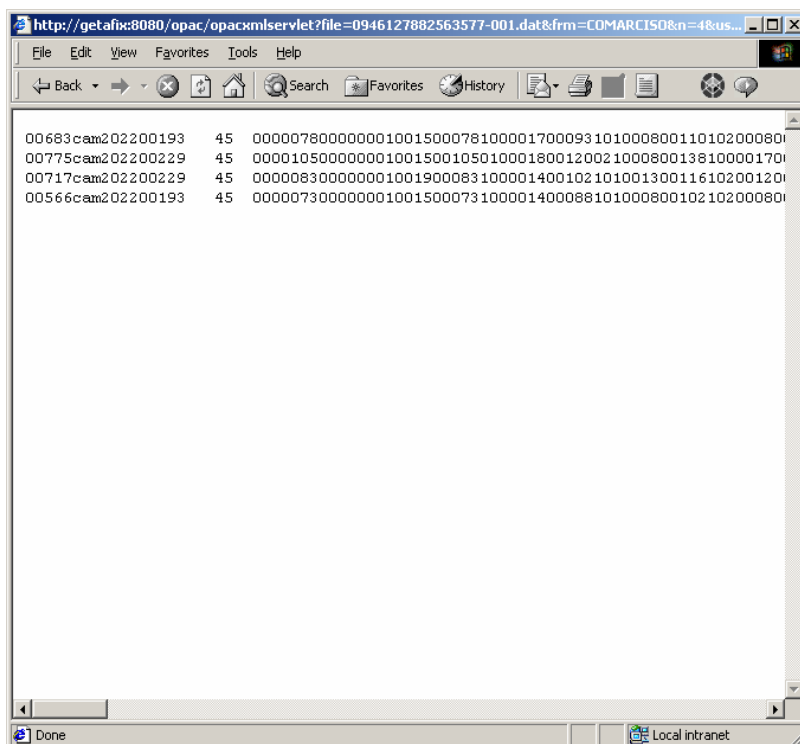
Vsi navedeni bibliografski formati so natančneje opisani v pogl. 2.7.5 *Formati*, str. 33.

S klikom na ustrezno povezavo ob bibliografskem formatu izberemo format za prenos zapisov (gl. sliko 14). Formati za prenos zapisov so natančneje opisani v pogl. 2.7.5 *Formati*, str. 35.

Slika 14: Prenos zapisov v druge sisteme – izbira formata

Po izbiri opisane formata se odpre novo okno z zapisi v izbranem formatu.

Slika 15: Zapisi v formatu ISO 2709

Primer na sliki 15 prikazuje štiri zapise v formatu za prenos zapisov ISO 2709.

Zapise v izbranem formatu shranimo v datoteko. V brskalniskem meniju *Datoteka (File)* izberemo možnost *Shrani kot (Save As)*, da se odpre okno za shranjevanje zapisov v datoteko na določenem direktoriju. Ime in tip datoteke ter ime direktorija so odvisni od lokalnega sistema, v katerega se zapisi prenašajo. Vpišemo ime, pod katerim želimo shraniti datoteko, ali pa obdržimo že ponujeno ime. Za nadaljnji postopek prenosa v lokalne sisteme je treba upoštevati navodila proizvajalca lokalnega sistema.

Nasvet:

Za uporabnike programske opreme Šolska knjižnica predlagamo shranjevanje zapisov na direktorij COBISS v datoteko OPISO.DAT:
C:\COBISS\OPISO.DAT.

Pripravili smo predstavitev postopka prenašanja zapisov v druge sisteme v sliki in zvoku. Najdete jo na naslovu:
http://home.izum.si/IZUM/e-publikacije/COBISS_OPAC/show/prenos.html.

Opozorilo:

Da ne bi prišlo do zlorabe gesla, po končanem delu zaključimo uporabniško sejo tako, da kliknemo ikono ali zapremo okno internetnega brskalnika.

2.7.5 Formati

Bibliografski formati

Pred več kot tridesetimi leti je bil v Kongresni knjižnici razvit format MARC za izmenjavo bibliografskih in njim sorodnih podatkov v strojno čitljivi obliki med različnimi računalniškimi sistemi. Za potrebe različnih okolij so kasneje nastale različice formatov, kot npr. USMARC v ZDA, UKMARC v Veliki Britaniji, CAN/MARC v Kanadi itd.

Za potrebe evropskih držav je nastal nekoliko spremenjen UNIMARC, ki je bil ob vzpostavitvi sistema vzajemne katalogizacije COBISS leta 1987 izbran za osnovni bibliografski format sistema.

V sistemu COBISS smo format UNIMARC, ki smo ga za potrebe okolja ustrezno priredili, prevzeli za bibliografske in normativne podatke; za podatke o zalogi smo na osnovi ISO 10324 razvili lasten format ter vse skupaj poimenovali format COMARC.

COMARC

Format COMARC vključuje:

- COMARC/B za bibliografske podatke
- COMARC/A za normativne podatke
- COMARC/H za podatke o zalogi

Struktura formatov COMARC/B in COMARC/A, ki je v glavnem povzeta po formatu UNIMARC, zajema polja in podpolja, medtem ko struktura formata COMARC/H zajema tudi elemente podpolj. Pri vzdrževanju formatov COMARC/B in COMARC/A se v glavnem zgleujemo po dopolnitvah formata UNIMARC, pri formatu COMARC/H pa po formatu MARC 21/H.

UNIMARC

Mednarodni standardni format UNIMARC vključuje:

- UNIMARC/B za bibliografske podatke
- UNIMARC/A za normativne podatke

Bibliografski zapis je sestavljen iz polj, ki so označena s trišteviličnimi oznakami in so glede na funkcionalnost in/ali vsebino urejena v tematske sklope (bloke). Format določa posamezna polja in podpolja, njihovo zgradbo in

lastnosti, kot npr. ponovljivost itd. Format se razvija in vzdržuje pod okriljem IFLA UBCIM Core Activity, ki ga je z letom 2003 prevzela Nacionalna knjižnica Portugalske (National Library of Portugal). Podrobnejše informacije so na voljo na naslovu: <http://www.ifla.org/VI/3/p1996-1/sec-uni.htm>.

MARC 21

Formati MARC 21 vključujejo:

- MARC 21 za bibliografske podatke
- MARC 21 za normativne podatke
- MARC 21 za podatke o zalogi
- MARC 21 za klasifikacijske podatke
- MARC 21 za lokalne podatke

Nastal je leta 1999 z uskladitvijo in združitvijo formata USMARC, ki je bil veliko let prevladujoči format v ZDA in širše, s formatoma UKMARC in CAN/MARC.

Zapis v formatu MARC vključuje tri elemente:

- strukturo zapisa
- opis elementov zapisa
- vsebino v posameznem elementu zapisa, ki je določena na osnovi Anglo-ameriških katalogizacijskih pravil

Vsak zapis sestavljajo polja, ki so označena s trišteviličnimi oznakami in združena v sklope (bloke). S formatom so določene lastnosti polj, ponovljivost in njihova zgradba. Zaradi velike razširjenosti in močne razvojne podpore v svetu je format MARC 21 primeren tudi za vmesni člen pri pretvarjanju podatkov med različnimi drugimi formati. Razvija in vzdržuje ga Kongresna knjižnica. Podrobnejše informacije so na voljo na naslovu:

<http://www.loc.gov/marc/>.

Dublin Core (DC)

Format DC, splošen metapodatkovni format, katerega glavne lastnosti so enostavnost, razumljivost, možnost razširitve in usklajenost s standardi, je namenjen predvsem opisu elektronskih in internetnih virov. Sestavlja ga 15 osnovnih elementov, ki so razvrščeni v tri skupine:

- elementi v zvezi z vsebino (Področje, Opis, Tip, Odnos, Vir, Predmet, Naslov)
- elementi v zvezi z viri, ki veljajo za intelektualno lastnino (Avtor prispevka, Kreator, Založnik, Pravice)
- elementi v zvezi s pojavnostjo (Datum, Format, Identifikator, Jezik)

Za format je značilno, da posamezni elementi v zapisu niso obvezni, so poljubno mnogokrat ponovljivi in zapisani v poljubnem vrstnem redu. Format je mednarodno uveljavljen, vključujejo ali prepoznavajo ga tudi mnogi drugi

metapodatkovni formati. Ameriški NISO (National Information Standards Organization) je osnovni format DC (The Dublin Core Metadata Element Set) septembra 2001 potrdil kot standard ANSI/NISO Z39.85-2001. Format se razvija in vzdržuje v okviru Dublin Core Metadata Initiative (DCMI). Podrobnejše informacije so na voljo na naslovu: <http://dublincore.org/>.

MODS (Metadata Object Description Schema)

MODS je metapodatkovni format, ki se še razvija in ima zaenkrat še status predloga. Nastaja iz želje, da bi obstoječe bibliografske podatke lahko prenašali med računalniki na uporabniku prijaznejši način. Vsebuje 20 elementov, ki so označeni z besedami in ne s številkami. Ker so podatki, ki jih ti elementi vsebujejo, del podatkov iz formata MARC 21, se pomen formata MARC 21 ohrani, format MODS pa je tako lažje združljiv z obstoječimi bibliografskimi zapisi. Format se uporablja v različne namene, predvsem za različne knjižnične aplikacije. Uporabljali naj bi ga za prikaz poenostavljenega zapisa MARC v formatu XML; za kreiranje novih bibliografskih zapisov v formatu XML; za metapodatke v formatu XML, vgrajene v sam opisovani internetni vir; kot specifičen format za prenos podatkov po protokolu Z39.50 Next Generation itd. Za razvoj formata skrbi Kongresna knjižnica. Več informacij je na voljo na naslovu: <http://www.loc.gov/standards/mods/>.

Formati za prenos

ISO 2709

Standard ISO 2709: Format za izmenjavo podatkov (Format for information exchange) določa zahteve za splošen format za podatke, namenjene za izmenjavo med različnimi računalniškimi sistemi. Sestavljajo ga trije glavni deli: uvodnik zapisa, direktorij in polja. Uvodnik zapisa predstavlja prvih 24 znakov, potrebnih za pravilno interpretacijo podatkov v zapisu. Direktorij pove, katera polja vsebuje zapis in kako so razporejena. Polja, ki so razdeljena na kontrolna in podatkovna, so sestavljena iz podpolj. Format ne določa obsega ali vsebine posameznih zapisov, ki se prenašajo.

XML (eXtensible Markup Language)

Format XML je metajezik, ki temelji na označevalnem (Markup) jeziku SGML (Standard Generalized Markup Language). Omogoča enostavno izdelavo drugih označevalnih jezikov, prilagojenih določenim potrebam. Z njim lahko oblikujemo dokumente in prenašamo tudi vsebinske podatke, pomemben pa je tudi zaradi svoje vloge pri množični izmenjavi različnih podatkov na internetu, ki bi jih sicer ne mogli prenašati. Na osnovi prve specifikacije Extensible Markup Language (XML) 1.0 iz februarja 1998 je nastalo na vseh področjih veliko besednjakov XML in mnogi od njih so prav tako že standardizirani (besednjak XML za MARC 21 je definiran v shemi XML). Za razvoj in vzdrževanje formata skrbi World Wide Web Consortium (W3C). Podrobnejše informacije so na voljo na naslovu: <http://www.w3.org/XML/>.